

פתיחה לפרק "אור לארבעה עשר"

"שִׁבְעַת יָמִים מִצוֹת תֹּאכְלוּ אֶדְ בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן תִּשְׁבְּתוּ שָׂאֵר מִבְּתֵיכֶם כִּי כָּל אֹכֵל חֶמֶץ וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהוּא מִיִּשְׂרָאֵל מִיּוֹם הָרִאשׁוֹן עַד יוֹם הַשְּׁבִיעִי."

(שמות יב, טו)

"שִׁבְעַת יָמִים שָׂאֵר לֹא יִמָּצָא בְּבֵיתְכֶם כִּי כָּל אֹכֵל מִתְמַצֵּת וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהוּא מֵעַדְתּוֹ יִשְׂרָאֵל בְּגֵר וּבְאֹרֶת הָאָרֶץ."

(שמות יב, טז)

"מִצוֹת יֹאכְל אֶת שִׁבְעַת הַיָּמִים וְלֹא יֵרָאֶה לְךָ חֶמֶץ וְלֹא יֵרָאֶה לְךָ שָׂאֵר בְּכָל גְּבוּלְךָ"

(שמות יג, י)

נתנו טעמים מרובים משום מה אין מסתפקים בביעור בלבד ומחייבים אף בדיקה מוקדמת. אך מכל מקום מוסכם כי הבדיקה היא בבחינת אמצעי והכנה לביעור החמץ, אולם יש צורך לקבוע מה הם הזמנים והדרכים בהם יש לעשות הן את הבדיקה והן את הביעור. האם בדיקה וביעור אלה נעשים בעת ובעונה אחת, האם מחויבים אנו לבדוק את כל הבית והרשות ("גבולך"), או שחובות אלה יש להן הגדרה במקומות ובזמנים מסוימים? ומה הם הזמנים הראויים לבדיקה?

קביעת סדרי הבדיקה וטעמיה, וכן בירור חיוב ביעור החמץ הם עיקר ענינו של פרק זה.

החובה שנתפרשה בתורה שלא יהו בבית כל חמץ וכל שאור במשך ימי חג הפסח, מעוררת בעיות מרובות. השאלה היא הלכה למעשה; מה יש לעשות לשם קיומה של מצוה זו ומתי? יתר על כן, האם חובה זו שלא ימצא חמץ בבית חלה על כל חמץ, או שמא יש להבדיל בין חמץ שבעליו יהודים לחמץ אחר. ועוד, האם חייבים ממש בהוצאת והשמדת החמץ המצוי בבית, או די בויתור עליו או בהפקרתו ("ביטול")?

חכמים הקדימו לפעולת הביעור את בדיקת החמץ, לאמור: הורו שיש לבדוק ולנקות את הבית מחמץ העשוי להמצא בו. חכמים שונים